

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Tractatus Exegeticus Ad Librum III. Decretalium Gregorii
IX. Contractus in specie secundum rubricarum ordinem
exponens**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1738

§. VI. Ex quibus causis feudum amittatur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63816](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63816)

tionem, ex parte domini directi directam, ex parte Vasalli utilem, quæ eo casu potentior est directâ, quo dominus directus in rei vindicatione cum Vasallo concurrat, huic enim ille tunc cedere debet. Vultej. de feud. lib. 2. cap. 1. num. 19. Quòd si feudum in ratione Contractus spectetur, parit actionem utrinque directam, qua dominus directus, & ejus hæredes contra Vasal-

lum, & ejus hæredes & vice versa Vasallus contra dominum, ut, quod ex natura hujus Contractus præstandum est, præstetur. Prædicata ejus sunt, quòd sit personalis, bonæ fidei, rei persequatoria, & perpetua. Assumit nomen sui Contractus, quamquam alii (quod jus feudale ex moribus natum sit) conditionem ex moribus appellare malint, ut videre est apud Vultej. lib. 2. cap. 1. n. 12.

§. VI.

Ex quibus causis feudum amittatur?

SUMMARI A.

74. Aliud est finire feudum, aliud amitti. Quomodo feudum finiatur? 75. Amittendi feudum modi celebriores sunt duo. 76. Feudum amittitur, si Vasallus illud sine consensu domini alienavit. 77. Excusandum puto, quando alienatio premente gravi necessitate facta est. 78. Quod non placet omnibus. 79. Feudum ex culpa dupliciter amittitur. 80. Quomodo ex culpa omissionis? 81. Impuberes habentur innoxii, non etiam Minores, qui tamen beneficio restitutionis adjuvantur. 82. Alii casus, in quibus Vasallus ex culpa omissionis se indignum feudo reddit, enumerantur. 83. Culpa commissionis potest in dominium directè, vel indirectè committi. 84. Quomodo indirectè? 85. Etiam ob alia delicta Vasallus feudum amittere potest. 86. Quæ tamen jure feudali in specie determinata non sunt. 87. Feudum ex feloniam caducum factum revertitur ad dominum. 88. Sin extra personam domini ob delictum admissum caducetur, ad proximos agnatos devolvitur. 89. Ob non petitam investituram ad dominum redit. 90. Feudum tamen in his casibus non ipso jure, sed per Sententiam judicis amittitur. 91. An ob delictum Prælati, vel Clerici Ecclesia amittat feudum?

74 **N**E in errorem quis inducatur, credens finire feudum, & amitti idem esse, scire oportet, quod feudum dicatur finire, quando sua quasi propria natura feudum esse desinit, amitti verò, quando ex culpa feudum Vasallo aufertur, & sic non ex propria, & intrinseca natura feudi extinguitur. Feudum finitur vel re ipsa, ut interitu, chasmate, incendio, terræ motu, belli

calamitate, vel ex persona domini, si nullo existente propinguo dominus moriatur, tunc enim, sicut in allodialibus succedit fiscus, ita in feudalibus Vasallus, excluso fisco, & quidem hoc effectu, ut, quod Vasallus antea jure feudi possedit, jam ut allodium possidere incipiat. Ita Vultejus cap. 11. num. 7. Ex parte Vasalli finitur, si decedat nullis relictis descendantibus, aut agnatis, aut

aut feudum sit tale, quod ad hæredes non transit, quo casu cum *proprietate* dominium *utile* consolidatur. Cæterum, sicut præscriptione, sententia iudicis, aliisque modis feudum acquiri diximus, ita etiam finiri non dubitamus.

75 De modis *amittendi* feudi varii varias Regulas adstruere laborarunt, ipse tamen feudista fatetur, eosdem una Regula generali non posse comprehendere *tit. 23. feud. 2.* Celebriores sunt duo, alienatio videlicet rei *feudalis* incisco & invito domino facta, & delictum sive culpa Vasalli.

76 Itaque si feudum, sive *novum* sive *antiquum* sine consensu domini à Vasallo alienetur, alienatio non solum invalida est, sed alienans insuper præter pretium etiam feudum perdit, totum quidem, si totum alienavit, aliàs partem duntaxat, quam distinxit *tit. 38. § 2. 55. feud. 2.* Ratio est, quod Vasallus tali modo videatur contemnere dominum *tit. 24. §. fin. feud. 2.* ignorantia tamen eum à pœna caducitatis liberat, quia injuria à dolo, non verò ignorante committitur, nisi (ut limitat Rosenth. *cap. 9. Conclus. 60.*) ignorantia *juris*, aut *facti* valde crassa foret. Interim, ut ex causa alienationis indebitè facta feudum efficiatur caducum, non sufficit, quod alienatio in sua substantia sit perfecta, sed insuper necesse est, ut suum effectum jam sit sortita, hoc est, ut actualis *traditio* sit secuta, quia in pœnalibus verba strictè, & cum effectu sunt accipienda. *l. 67. ff. de V.S.* Idque etiam textui feudali conformius est, cum dicatur *tit. 55. feud. 2.* quod illi pœna caducitatis incurrant, *qui feudum vendunt, & in alios TRANSFE-*

RUNT. At qui feudum nondum tradidit, non censetur illud transtulisse *arg. l. 20. C. de Pact. ergo. Clar. D. D. Sennotti in Tract. de Caducit. exist. & non exist. part. 3. sect. 3. §. 1. n. 4.* si tamen *ficta* saltem traditio fiat, putà per *constitutum* & venditor quasi colonus, aut procurator emptoris constituatur, atque ita rem *feudalem* venditam non quidem actu traditam, emptoris tamen nomine possideat, probabilius hæc *ficta* possessionis translatio sufficiet, quia reverà venditor intendit emptorem constituere dominum, & actualem possessorem rei emptæ, præsertim quando & hoc casu depauperatio Vasalli, præjudicium, & contemptus domini, aliæque inconvenientia sequuntur, propter quæ feudorum alienatio sub pœna caducitatis prohibetur.

Mitius cum Vasallo agendum esse 77 censeo eo casu, quo extrema famis, aris alieni, aut alia ejusmodi necessitate pressus feudum alienat, ita, ut in afflictis ejusmodi circumstantiis pœnam caducitatis non incurrat, modo dominum præsentis suæ calamitatis monuerit, ac, ut vel consensum alienationi impertiat, vel ipse feudum emat, decenter insinuaverit. Cessat enim hoc casu ratio prohibita alienationis, quam feudista singulariter collocat in contemptu domini *d. tit. 24. §. fin. feud. 2.* & præsens necessitas facit licitum, quod alias de lege illicitum foret.

Nilominus sunt, quos Vasalli, 78 cui res angusta domi, non miseret, sed eum etiam, ubi consensum domini decenter requisivit, nec tamen impetravit, ob alienationem fatali necessitate extortam ad pœnam caducitatis condemnant, moti hac lubrica ratione, quod nemo

te-

teneatur emere, vel vendere, nec invitus in rei suæ venditionem consentire, nec de suo alteri benefacere *cap. 4. C. 10. Q. 2. l. 16. C. de Jur. delib.* Verùm hæc gnomæ intelligendæ sunt, de casu ordinario, & regulari, non verò de casu necessitatis, ubi ex lege charitatis indigentia proximi succurrere obligamur. Unde ipsi hi AA. admittunt, quod in dicta hypothese Vasallus auctoritate judicis dominum, vel ad redimendum feudum, vel ad impertiendum consensum in ejus alienationem cogere possit. V. laudatum D.D. Senutti *cit. §. 1. n. 7.*

79 Ex culpa Vasallus amittit feudum, quando vel omittit, quod de jure facere debuisset, vel facit, quod per legem facere sibi integrum non erat. Illa dicitur culpa *omissionis*, hæc verò *commissio*, quæ tecnico, & juri feudali proprio vocabulo *felonia* indigitatur.

80 Feudum igitur fit caducum ex culpa *omissionis*, I. quando Vasallus, vel ejus successor cessante legitimo impedimento, variata persona domini, *investituram* intra annum, & diem petere negligit. *tit. 22. feud. 1. & tit. 24. feud. 2.* quia, quoties mutatur persona domini, aut *Vasalli*, toties renovatio *investiturae* est repetenda, *cit. tit. 24. feud. 2.* cujus rationem quintuplicem assignat Vultej. *cap. 7. num. 58.* Cæterum hoc procedit duntaxat in feudo *antiquo*, vel *paterno*, ut vocant; nam in *novo* feudo nullum tempus pro petenda investitura jure feudali determinatum est, ideòque Vasallus eò usque expectare poterit, dum à domino ad juramentum fidelitatis præstandum citatus fuerit. Vid. Vultej. *cap. 11. num. 139.*

81 Hanc caducitatis pœnam evadunt *impuberes*, nec illis à tutore omiſſa peti-

tio investituræ præjudicat *tit. 55. feud. 2.* quo favore non gaudent *minores 25. annis*, si *investituram* intra legalem terminum petere neglexerint, auxilio tamen extraordinario *restitutionis in integrum* de jure feudali iisdem hoc in casu ademptum non esse probabilius censeo, quia nullibi jus *feudale* à jure *communi*, quod generaliter læsis *minoribus* succurrit, recessum fecisse legitur, ergò subintrat regula, quod, quoties aliquis casus de jure feudali decifus non est, ejus decifio ex jure communi petenda sit. *tit. 1. feud. 2.*

Vasallus indignum se reddit ulterio-
ri beneficii possessione, quando illa ser-
vitia domino præstare detrectat, ad quæ
ex lege contractus feudalis est obliga-
tus, & quidem hanc æquissimam esse
caducitatis causam, ipse feudista insinuat
in *tit. 24. feud. 2.* his verbis: *Sed non
est alia justior causa beneficii auferendi,
quàm si id, propter quod beneficium da-
tum fuerit, hoc servitium facere recusa-
verit.* III. Si Vasallus domino *directo*
justitiam administrare detrectet. *cit. tit. 24. V. illud tamen Sc.* Id quod
fit, si à *paribus curiæ* electus officium
judicis facere recuset, aut illud non ex
fide administret, aut, ut censet Schra-
der *de Feud. part. 9. cap. 7.* si à domino
citatus ejus edictis non obtemperaverit
per *Textum* in *tit. 22. feud. 2.* aut denique
si filium suum, qui dominum offendit,
ad hujus requisitionem pro satisfactio-
ne præstanda præsentem non sistat, aut
occasionem latendi filio præbeat. *tit. 55.
V. insuper feud. 2.* IV. Si Vasallus do-
minum in pugna constitutum, & de
vita periclitantem non defendat, aut,
priusquam ille mortuus fuerit, vel le-
thaliter vulneratus sit, deserat *tit. 5.*

§ 17. *princ. feud. 2.* aut imminens periculum personæ domini, aut fortunæ ejus, cum possit, eidem non denunciât. *tit. 7. feud. 2.* His ergò casibus, si Vasallus suo officio desit, feudum amittit, modo tamen vel *dolo*, vel *culpa lata* officium suum facere omiserit, ignorantia enim probabilis (ut supra jam dictum est) ipsum à pœna caducitatis liberat, ut probare videtur Textus in *tit. 42. feud. 2.*

83 Felonia, sive culpa *commissionis* à Vasallo commissa potest vel *directè*, vel *indirectè* in injuriam domini redundare. *Directè* dicitur dominus lædi, quando culpa ipsam domini personam per se attingit. Id verò in sequentibus casibus contingere potest. I. Si dominum affiliat, hoc est, manus violentas in ipsum injiciat, gladium stringat, etiam non secuto vulnere, veneno, aut alio modo eidem insidias struat, sædus, & amicitiam cum hostibus ejus ineat. *tit. 24. §. 2. feud. 2.* II. Si ejus secreta malitiosè hostibus, vel aliis cum damno domini revelet. *d. tit. 24.* III. Si rem *feudalem* esse scienter neget. *tit. 26. §. Vasallus si feudum feud. 2.* IV. Si aliam gravem læsionem domino in honore, aut bonis inferat, vel inferre attentet, actionem v. g. *criminales*, vel *civilem*, sed infamantem ultro contra eum intentando, aut advocatum in iis agendo. *d. tit. 24. §. item qui.*

84 *Indirectè* felonia committi dicitur, quando delictum Vasalli tantum occasione rerum, vel bonorum ipsius domini, aut etiam personarum eum attingentium, & sic quasi in consequentiam dominum offendit. Hujus delicti in libris feudorum sequentia reperiuntur exempla. I. *Cucurbitatio* domini, quod

barbarum vocabulum denotat maculam, quæ ex stupro in Patroni domum illato committitur, ut est adulterium cum uxore domini perpetratum *tit. 21. in fin. feud. 1.* aut aliæ inhonestæ debasiationes ad expugnandam uxoris pudicitiam adhibitæ. Quid de osculo libidinoso censendum sit, pluribus exponit Menoch. *de Arbitr. Cas. 287.* II. Eodem crimine se obstringit Vasallus, si cum filia, vel nepte ex filio, vel cum nuru, sive quæ nupta est filio, & etiam cum sorore domini fornicetur, aut saltem hoc delictum attentet. *d. tit. 5. feud. 1.* Delictum hoc cum *nepte*, quæ ex filia domini talis est, commissum dicta pœna non ferit, quia neptis ex filia non est de familia *avi*, ideòque injuria familiam domini proximè non attingit. Ut Vasallum cum sorore domini turpiter agentem hæc pœnalis constitutio feriat, duo concurrant necesse est. I. Ut sit adhuc de domo, hoc est, de familia domini, retinet enim, quamdiu nupta non est, & fratris insignia, & nomen gentilium in ipsos à majoribus derivatum. II. Ut adhuc innupta sit, quod consequitur ad esse in familia fratris. P. Ranbeck *c. 4. Thes. 10. pag. 181.* Hæc de Felonia in dominum *directè*, vel *indirectè* commissa.

Cæterum & alia delicta reperiuntur 85 in jure feudali expressa, quæ, tametsi dominum neque *directè*, neque *indirectè* concernant, Vasallum tamen indignum *Curia*, & *Paribus Curia* exosum reddunt, & in pœnam sceleris admissi feudo exuunt. Huc refertur Crimen *Parricidii* quod, quanquam in plures committi possit per *l. 1. ff. ad Leg. Pompej. de Parricid.* in libris feudorum speciatim tantummodo enume-

(D d)

ra-

ratur cædes fraterna, & cædes nepotis ex fratre, vel filii fratris. *tit. 5. §. item qui feud. 1. & tit. 24. §. fin. feud. 2.* & hoc ideò statutum fuisse existimo, quod intentione consequendæ hereditatis, vel feudi parricidium factum fuisse præsumatur, nam si propter atrocitatem parricidii hæc pœna fuisset decreta (id quod vult Rosenth. *Concl. 36. cap. 10. num. 7. §. 8.*) non esset major ratio, cur cædes fratris &c. potius quam cædes fratris domini senioris vindicaretur. Quoad feuda Ecclesiæ tenet Panormit. in *cap. 12. de Pœn. num. 1.* non tantum feudo excidere Vasallum, si Prælatum, à quo feudum accepit, interimat, sed & si alium quemvis Clericum de illa Ecclesia occidat.

86 Cum dictum sit, ob illa delicta feudi caducitatem induci, quæ faciunt, ut Vasallus honeste, & sine dedecore in Curia domini stare nequeat, idcirco jam quæri posset, quænam in specie sint illa delicta, quæ indignum reddant Vasallum honore Curia sui domini. Quoniam verò circa hoc punctum nihil in jure feudali determinatum est, id prudentis judicis arbitrio relinquendum est. Casus tamen aliquos interpretes afferunt, quos collectos exhibet laudatus P. Ranbeck *cit. cap. 4. thes. 10. pag. 184.* Restant nonnullæ quæstiones, ab aliis operosiori indagine excusæ, à nobis tamen brevi manu resolvendæ.

87 Quæritur I. An feloniam in domino commissa, feudum aperiatur domino, vel proximis Vasalli agnatis? Respondeo, aperiari domino, exclusis agnatis. Textus duo concludentes in *tit. 24. §. ult. & tit. 37. feud. 2.* & ratio, quod feudum sub conditione conce-

datur, quamdiu nempe Vasallus fidelis erit, ergo conditione per delictum Vasalli deficiente, feudum rursus redit ad dominum. Nec æquitas, quam AA. prætendunt, agnatis hoc casu suffragatur, cum illis jus ad feudum non sit absolute, & simpliciter quæsitum, sed juxta naturam feudi, quæ vult, ut Vasallo delinquente, feudum revertatur ad dominum, *tit. 24. feud. 2.* ibi: *Beneficium reverti ad dominum.*

Quæritur II. An si delictum extra personam domini committatur, feudum caducum aperiatur proximis agnatis, vel quarto aut ulteriori gradu distantibus? Remotioribus patrocinari videtur Textus in *tit. 26. feud. 2.* ubi dicitur: *Si Vasallus culpam committat, propter quam feudum amittere debeat, neque filii, neque ejus descendentes ad id feudum revocabuntur, sed agnati, qui quarto gradu sunt.* At verius est, feudum tali casu caducum aperiari agnatis Vasalli gradu proximioribus, tum, quod hic ordo in successione ab intestato observetur de jure communi *tt. ff. de suis, & legitim. hered.* à quo in dubio jus feudale non videtur recedere, tum Textu speciali in *tit. 37. feud. 2. & tit. 24. §. denique eod.* ubi feudum ad proximos agnatos devolvi perspicue deciditur, proximi autem in jure dicuntur, quos nullus alius antecedit. *l. 1. §. 5. ff. unde cognat.* Textus oppositus loquitur imprimis de jure antiquo, ac ostendit, quid olim obtinuerit, per Textum in *tit. 8. feud. 1.* ibi: *¶ olim observabatur, usque ad quartum gradum tantum secundum quosdam.* Deinde ex hoc ipso textu claret, quod jure antiquo successio agnatorum non à quarto gradu primum inceperit, sed quod defici-

cientibus proximioribus agnati tantum usque ad quartum gradum inclusivè admittebantur.

89 Quæritur III. An feudum ob non petitam debito tempore investituram aperiatur domino, vel ad Vasalli descendentes, & agnatos devolvatur? Respond. reverti ad dominum. Textus apertus in *tit. 55. feud. 2.* contrarius præter alios satisfacit Clariss. D. D. Benedictus Finsterwalder in *Observ. præct. lib. 4. observ. 75.* Haunold *tract. 9. c. 5. Controv. 14. num. 905.* & Clariss. D. D. Sennuti, qui tam præsentem, quam præcedentes quæstiones latius discutit *part. 3. per tot.* Illud porro adnotandum adhuc venit, ex Haunoldo *cit. Controv. num. 898.* quod feudum, ob feloniam caducum factum non ipso jure amittatur, sed per Sententiam Judicis, per Textum in *tit. 21. feud. 1.* exceptis paucis quibusdam casibus quos *n. seq.* recenset, ubi etiam *num. 900.* Bocero contrarium sentienti respondet.

91 Illa adhuc quæstio pro coronide hujus Paragraphi resolvenda restat: An, si feloniam committat Prælatus, vel Clericus, Ecclesia, sive Monasterium amittat feudum? Hanc quæstionem adhibita distinctione resolvo: aut feudum Prælati est privatum, sive patrimoniale, vel Paternum: aut est propriè Ecclesiasticum, hoc est, ad mensam solius Prælati pertinens, quodque is ratione sedis, ac dignitatis suæ possidet? Priori casu Clericus, vel Prælatus feudum simpliciter amittit, idque ad dominum revertitur. Posteriore verò feudum quidem fit caducum, ita, ut, quoad Prælatus vixerit, nullos fructus ex feudo amplius percipere queat, sed illi ad dominum directum redeant, Prælato verò

mortuo, vel deposito dominium utile ad successorem in Prælatura postliminiò revertatur *tit. 40. §. item si Clericus feud. 2.* Rosenthal *cap. 10. conclus. 3.* Gonzalez ad *cap. 2. h. t. num. 111.* ubi Halberstadensem, & Bremensem Episcopos ad tempus vitæ feudis Regalibus, quod defuerint in expeditione Italica, à Friderico I. Imperatore privatos refert.

Quod si feudum pertineat ad solum Capitulum, tunc delictum Prælati Ecclesiæ non nocebit: sin verò communiter ad Prælatum, & Capitulum, tunc vel solus Prælatus feloniam commisit, & fructus amittuntur pro parte, quæ Prælato competeret. Rosenth. *d. l. si etiam Capitulum in delicto cum Prælato communicavit, eo casu æquius fore, cenfeo cum Panormit. ad cap. 1. de Dolo, §. contum. num. 14. §. 18.* ut Ecclesia feudum non amittat, sed delinquentes tantum ad tempus vitæ suæ fructibus priventur, qui, illis amotis, vel mortuis, denuò ad successores, & Ecclesiam revertantur. Ratio est, quod major pœna jure feudali expressa non sit, etsi fortè statui potuisset, & quia aliàs hoc absurdum sequeretur, quod Prælatus, & Capitulum communi consensu saltem tacitè delinquendo possent efficere, quod expressè non valent, videlicet rem Ecclesiæ sine justa, & necessaria causa alienare, tum denique, quod iniquum videatur, Ecclesiam in perpetuum bonis suis propter delictum personarum privari, quæ non intuitu illarum, sed imprimis ad honorem DEI, Monasteriorum sustentationem perpetuam, Ecclesiæ fabricam, & ornamentum concessa sunt. Panormit. ad *cit. cap. n. 16.* Rosenth. *d. Conclus. 3.*